

Barn i familjehem som rättighetsbärare: i kunskapsskapande och i vardagslivet

Amanda Angelöw & Anna-Karin Carlsson

Rädda Barnen

LUNDS UNIVERSITET

Barn i familjehem som rättighetsbärare

- Barn i familjehem har ofta svårare att få sina rättigheter tillgodosedda än barn som inte är placerade
- Psykisk ohälsa, erfarenhet av potentiellt traumatiserande händelser och svårigheter i skolan

A young girl with curly hair is shown in profile, looking out a window. She is wearing a light-colored, textured sweater. The background is a bright, out-of-focus window.

Barnets bästa – många som ska bedöma

- Vuxna runt barnet kan behöva göra flera avgörande bedömningar av barnets bästa
- Kräver lyhördhet för barnets behov och förmåga att läsa av reaktioner
- Det tredelade föräldraskapet
- Samarbete mellan vuxna avgörande för barnets bästa

Traumamedveten omsorg för familjehemsföräldrar (TMO-F)

- Många familjehemsplacerade barn har erfarenhet av traumatiska händelser
- Barnens erfarenhet av trauma följer med placeringen
- Barnens trauma påverkar familjehemsföräldrar:
 - Empatitrötthet
 - Egna smärtsamma minnen
 - Sekundärtraumatisering
- Traumatisering – hos barnet och familjehemsföräldrar – kan leda till placeringssammanbrott

Traumamedveten omsorg för familjehemsföräldrar (TMO-F)

Modul 1: Förstå hur trauma har påverkat barnet

Modul 2: Hjälpa barnet att uppleva trygghet

Modul 3: Hjälpa barnet att förstå och hantera starka känslor och utmanande beteenden

Modul 4: Respektera och stödja positiva, stabila och bestående relationer i barnets liv samt hjälpa barnet att skapa en ny styrkebaserad berättelse om sig själv

Modul 5: Främja och stötta traumamedvetna bedömningar och behandlingar för barnet

Modul 6: Egenomsorg

Nio principer för barns delaktighet

- Transparent och informativt
- Frivilligt
- Respektfullt
- Relevant
- Barnvänligt
- Inkluderande
- Kunskap och kompetens
- Tryggt och riskmedvetet
- Ansvarsfullt

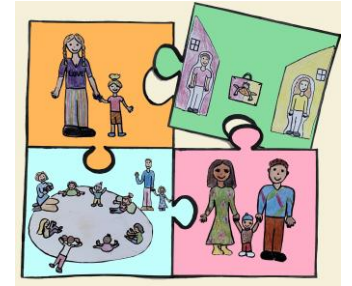
LUNDS
UNIVERSITET

Evidens kontra övertygelse: Kort- och långsiktiga effekter av psykoedukativa interventioner i traumamedveten omsorg (TMO) för att främja barns hälsa och motståndskraft

Om forskningsprojektet

- Elia Psouni (PI), Kerstin Neander, Hussein Hamad & Amanda Angelöw
- Finansiering av FORTE, Crafoordska stiftelsen och Stiftelsen Allmänna Barnhuset
- Undersöker effekter av traumamedvetna insatser med både longitudinella kontrollerade studier och kvalitativa djupanalyser
- Fokus: skola/förskola och familjehemsområdet
- Samskapande och praktisknära projekt
- Samarbete med Rädda Barnen och referensgrupp av yrkesverksamma

Hur kan vi använda barnkonventionen för att skapa kunskap om och med barn?

- Många etiska dilemman & stor frånvaro av riktlinjer för forskare som vill arbeta utifrån ett barnrättsligt perspektiv
- Kräver kunskap om barns utveckling
- Att stärka och samtidigt skydda barn och unga

Participatory Research With Children: From Child-Rights Based Principles to Practical Guidelines for Meaningful and Ethical Participation

International Journal of Qualitative Methods

Volume 24: 1–9

© The Author(s) 2025

DOI: 10.1177/16094069251315391

journals.sagepub.com/home/ijq

Amanda Angelöw¹ and Elia Psouni¹

Abstract

While the Convention on the Rights of the Child (UNCRC) does not address research, it instigated a recognition that decisions concerning children and youth must be based on knowledge of their experiences from their own perspective and consider their specific views and wishes, highlighting their right to be heard. Participatory research underscores this right, arguing the engagement of children and youth throughout the research process. Studies indicate positive socioemotional and cognitive outcomes for youth co-researchers. It is reasonable to also expect gains in terms of research relevance and quality. However, guidelines are urgently needed, to help establish reproducible research practices and align with child-rights based processes. Based on UNCRC principles for ethical and meaningful child participation, we thus conceptualize practical guidelines for participatory research with children and youth, which we illustrate with concrete practices how children/youth can be included as co-researchers in processes that are safe, empowering, and relevant.

Keywords

participatory research methods, child-rights based research, child rights, children and youth in vulnerable conditions, ethical

Planeringsfasen

Tryggt och riskmedvetet	• Definiera passande former för delaktighet utifrån deltagarnas ålder och utveckling. • Gör en analys över potentiella risker med att delta i forskningen. • Skapa ett stödsystem som kan skydda deltagarna från potentiella negativa konsekvenser av att delta.
Respektfullt	• Ge möjlighet för att barn & ungas åsikter ska kunna påverka forskningens fokus, design och metod.
Relevant	• Planera så att barn & unga får möjlighet att engagera sig i forskningsområden som är relevanta i deras liv. • Låt barn och unga bestämma hur mycket de vill engagera sig i forskningsprocessen.
Inkluderande	• Utforma rekryteringsprocessen och datainsamlingen på ett sätt som gör det möjligt för alla barn att delta och som motverkar diskriminering.
Transparent och informativt	• Ge information om syftet med forskningen på ett åldersanpassat sätt. • Informera barn och unga om hur de kan få inflytande i forskningsprocessen. • Informera om forskarens skyldigheter (tystnadsplikt, orosanmälan osv.).

Genomförandet av forskningen

Kunskap och kompetens	• Se till att alla forskare har tillräcklig utbildning och kunskap för att kunna vägleda barn och unga när de deltar. • Se till att det är noga förberett för barn och ungas deltagande i de olika delarna av forskningsprocessen.
Frivilligt	• Säkerställ att barn och unga inte är i beroendeställning till de som rekryterar till forskningen. • Säkerställ att barn och unga inte känner sig tvungna att delta i forskningen.
Respektfullt	• Arbeta aktivt med att bemöta alla barn och unga som deltar i forskningen med respekt.
Barnvänligt	• Använd åldersanpassat material och åldersanpassade metoder för datainsamling. Presentera dem för barn och unga på ett barnvänligt sätt. • Säkerställ att den fysiska miljön där barn och unga deltar är barnvänlig.

Slutsatser och spridning

Ansvarsfullt	• Hjälp barn och unga att förstå och hantera forskningsresultaten. • Berätta för barn och unga hur forskningsprocessen har påverkats av deras perspektiv. • Redovisa resultat och slutsatser på ett barnvänligt och åldersanpassat sätt.
Inkluderande	• I vetenskapliga artiklar och populär vetenskaplig spridning: beskriv barn och unga på ett öppet sätt som inte är diskriminerande eller spär på stereotyper.

LUNDS
UNIVERSITET

Barn i familjehem: ett samskapande forskningsprojekt om trygghet, motståndskraft och coping

Mål & syfte

- Identifiera och utvärdera samskapande forskningsmetoder och viktiga forskningsfrågor för barn i familjehem
- Identifiera nyckelfaktorer för resiliens och psykisk hälsa, med särskilt fokus på hur barn i familjehem upplever stödet från omsorgspersoner och andra viktiga vuxna

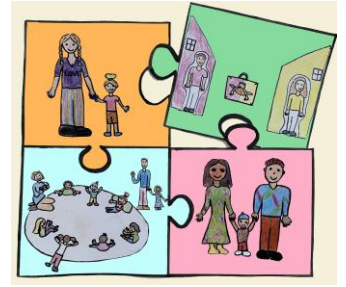

Medforskargruppen

- 6 ungdomar 15-18 år med erfarenhet av att bo i familjehem
- Samarbete med Knas Hemma
- 5 träffar 2024/2025
- Studie 1: Involverade i alla steg av forskningsprocessen
- Studie 2: Rådgivande

Våra studier

- Studie 1: hur det är att bo i familjehem – och hur det borde vara
 - Unga 15-18 år
 - Enkät följt av semi-strukturerade intervjuer enskilt eller i grupp
 - Kreativa metoder som en del av intervjuerna
- Studie 2: anknytningstrygghet, mående, copingstrategier, relationer
 - Barn & unga 11-18 år
 - Individcentrerad mixed-metodstudie med enkäter och semi-strukturerade intervjuer

”Folk förstår inte att mitt trauma och alla mina flyttar gör det svårare att hänga med i skolan”

”När jag var liten förstod jag inte varför jag fick flytta så många gånger. Var jag inte tillräcklig?”

”Jag önskar att någon hade sagt till mig att det aldrig var mitt fel”

”Jag tycker att det viktigaste är att prata om det. Kanske med en psykolog eller BRIS eller att skriva ner för sig själv.”

”Det är ditt barn. Inte din patient. Inte någon du ska läka”

”Jag vill vara med i forskningen för att göra det bättre för framtidens barn”

ÄR DU FAMILJEHEMSSEKRETERARE ELLER JOBBAR MED BARN SOM ÄR FAMILJEHEMSPLACERADE?

Vi behöver din hjälp med en studie
som fokuserar på familjehems-
placerade barn i åldrarna 11-18 år.

Studien handlar om trygghet och
motståndskraft. Barnen deltar genom
intervjuer där de får beskriva sig
själva, sina relationer och sina
strategier för att hantera oro och
stress. Vår förhoppning är att studien
ska leda till mer effektiva stöd-
insatser inom familjehemsområdet.

Vill du hjälpa oss med rekryteringen
till studien? Kontakta Amanda
Angelöw, psykolog och doktorand, på
amanda.angelow@psy.lu.se

LUNDS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

Hitta till oss!

- Efter presentationen finns vi i monter nr 3:10. Varmt välkomma att besöka oss!
- Vill du också bli en del av barnrättsrörelsen? Engagera dig i och stötta Rädda Barnens viktiga arbete med att göra skillnad för barn i Sverige och i världen? Surfa då in här:

Tack!

Rädda Barnen

LUNDS UNIVERSITET